

POJEM · TERMINOLOGIE

Hypernormalizace

Stav, ve kterém se neměnná reprodukce oficiálních forem stala důležitější než jejich doslovný obsah. Systém to zároveň stabilizovalo, zbavovalo ho schopnosti popisovat realitu a otevíralo prostor pro významy mimo jeho vlastní kontrolu.

Hypernormalizace označuje specifický stav pozdního sovětského socialismu od 70. let 20. století až do rozpadu SSSR. Neměnná reprodukce autoritativních forem se v něm stala důležitější než jejich doslovný obsah.

Společnost si většinově uvědomovala, že systém selhává, a přesto se dál podílela na jeho fungování skrze opakování prázdných rituálů — nikdo si nedokázal představit lepší alternativu.

Adam Curtis — volná interpretace Jurčaka

ODKUD POJEM POCHÁZÍ

Pojem představil ruský sociální antropolog Alexej Jurčak v knize Everything Was Forever, Until It Was No More (2006). Britský dokumentarista Adam Curtis ho později volně interpretoval a zpopularizoval.

Alexej Jurčak; zdroj: anthropology.berkeley.edu · licence nedoložena

Jak vypadal pozdní sovětský diskurz

Extrémní standardizace

Projevy, dokumenty, články i schůze se řídily pevnými šablonami. Texty působily jako úryvky jednoho nekonečného manifestu replikujícího sám sebe.

Časová ustrnulost

I nové skutečnosti se podávaly jako potvrzení něčeho dávno předpovězeného. Přítomnost byla opakováním minulosti, budoucnost pokračováním socialismu.

Převaha formy nad obsahem

Performativní posun: důležitější bylo pronést projev nebo odhlasovat rezoluci podle pravidel než přemýšlet, zda je obsah pravdivý.

Ústřední Jurčakův paradox

Zdánlivá věčnost

Opakování zavedených forem vytvářelo dojem, že systém je přirozený, samozřejmý a nemůže nikdy skončit.

Skrytá proměnlivost

Pod neměnnou skořápkou se přitom vyvíjely nové životní světy a významy mimo kontrolu stranické ideologie.

Rozpad

Jakmile se systém začal rozpadat, jeho konec působil nevyhnutelně. Zánik SSSR byl překvapivý a očekávatelný zároveň.

Občanům se přikazovalo projevovat větší spontánnost — avšak výhradně v mezích předem stanoveného a centralizovaného postupu.

Pozdní SSSR a dnešní demokracie: kde se to podle hesla překrývá

Nahoře znak u pozdního sovětského socialismu, pod ním jeho dnešní podoba optikou libertariánské kritiky.

PĚT PŘEKRYVŮ

- Odpojení slov od významů 2× Prázdné signifikanty ● Ritualizace na úkor výsledků 2× Forma místo výsledku ● Masová účast bez víry 2× Rituál se plní, ne věří
● Vznik autonomních významů 1× Uvnitř i mimo systém ● Zdánlivá věčnost 1× Režim jako finální meta

„Iniciativa“, „pokrok“, „tvořivost“ — užívané rituálně a symbolicky.

„Udržitelnost“, „inkluze“, „svoboda“, „demokracie“, „populismus“.

Prázdné signifikanty: každý si do nich vložil význam, který potřebuje.

Bezpečnější bylo citovat existující formulace než formulovat myšlenku.

Politik hájí předem vymezené oficiální stanovisko strany.

I s argumenty slabými, nepodloženými nebo dávno vyvrácenými.

Schůze i průvody měly předem daný scénář včetně výsledku hlasování.

Debaty se vedou ve stále stejném formátu bez reálných výsledků.

Smyslem není výsledek, ale dokonale uskutečnit zavedenou formu.

Předem bylo dané i to, jaké připomínky zazní a jak vedení odpoví.

Oba oponenti odejdou z debaty se stejnými názory.

Účelem není pravda, ale zachování tváře a přízné voličů.

Lidé se účastnili, aby splnili očekávané, bez vnitřního přesvědčení.

Volby splňují většinu definičních kritérií společenského rituálu.

Nevoliči bývají stigmatizováni, účast se rámuje jako povinnost.

Systém se nehodnotil kladně ani záporně — jen přijímal.

„Je téměř jedno, kdo bude vládnout.“

Kauzy a nekompetentnost se prý objeví u každého kabinetu.

Kdo vykonal očekávané, mohl instituce využít pro vlastní cíle.

Libertariáni, voluntaristé, kryptoanarchisté, agoristé, society hackeři.

Naoko plní normy a hledají cestu žít jím navzdory.

Systém působil jako věčný, jeho zánik byl nepředstavitelný.

Demokracie bývá podávána jako „finální meta“ vývoje.

Kdyby se rozpadla, občané by byli překvapení i nepřekvapení.

Proč heslo znaky přenáší na dnešek

Libertariánská optika

Definiční znaky hypernormalizace lze podle hesla vztáhnout i na liberálně demokratické země severoatlantického okruhu, kde se hovoří o krizi demokracie.

Klesající důvěra

V Česku dlouhodobě klesá důvěra ve státní instituce a nespokojenost se stavem politiky zůstává vysoká.

Srovnání s minulostí

Nezanedbatelná část české veřejnosti vnímá minulý režim jako lepší než ten současný.

CELÉ HESLO NAJDEŠ NA

libertypedie.cz/wiki/Hypernormalizace

Stav k revizi 1717 z 17. 8. 2026 · plakát vytvořen 26. 8. 2026

Obsah plakátu i hesla: CC BY-SA 4.0

